

สุภัทร ประสพศิลป์ 2555 : นิเวศวิทยาบางประการและการกระจายของกระทิง (*Bos gaurus* H. Smith, 1827) บริเวณคลองปลากั้ง อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ปรินญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม) สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม คณะวนศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์ ดร. รุ่งโรจน์ นามะ, วท.ค. 89 หน้า

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชนิดพืชอาหารของกระทิงในรอบฤดูกาลอัตราความชอบพืชอาหาร ศึกษาสภาพถิ่นที่อยู่อาศัย และการเข้าใช้ประโยชน์พื้นที่ตามช่วงฤดูกาล (หน้าแล้ง- หน้าฝน) เริ่มตั้งแต่เดือนเมษายน 2552 ถึงเดือนมีนาคม 2553 โดยวางแปลงตัวอย่าง ขนาด 1 X 2 เมตร ทำการศึกษาพืชตั้งแต่ระดับพื้นดินจนถึงความสูงที่ระดับ 2 เมตร ซึ่งเป็นความสูงที่กระทิงสามารถกินพืชอาหารได้โดยแต่ละแปลงห่างกัน 50 เมตร ทำการวางบนเส้นทางสำรวจ จำนวน 4 เส้น แต่ละเส้นยาวประมาณ 2.5 กิโลเมตร และห่างกัน 400 เมตร รวมระยะทางทั้งหมด 8 กิโลเมตร รวมทั้งสิ้น 97 แปลง ทำการจำแนกลักษณะสภาพถิ่นที่อยู่อาศัยที่ถูกใช้ โดยวิธีการสังเกตรอยกิน รอยนอน การแทะเล็ม และการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อกิจกรรม

ผลการศึกษาพบชนิดพืชอาหารทั้งหมด 23 วงศ์ 38 สกุล 43 ชนิด ประกอบด้วย ไม้ต้น 17 ชนิด ไม้พุ่ม 8 ชนิด ไม้เลื้อย 4 ชนิด ไม้ล้มลุก 6 ชนิด หญ้า กก และเฟินต่าง ๆ 8 ชนิด ในช่วงหน้าฝนกลุ่มพืชที่ถูกกินเป็นอาหารมากที่สุด คือ กลุ่มพืชล้มลุก มีปริมาณเท่ากับ 4,861.3 กรัม และในช่วงหน้าแล้งพืชกลุ่มหญ้า กก และเฟินถูกกินเป็นอาหารมากที่สุด มีปริมาณเท่ากับ 518.2 กรัม และพบว่าอุปนิสัยการเลือกกินพืชอาหารในช่วงหน้าฝนพืชที่มีอัตราความชอบมากที่สุด คือ มะกอก มีค่าเท่ากับ 2.0 ในช่วงหน้าแล้งพืชที่มีอัตราความชอบมากที่สุด คือ เชียด และมันรอก มีค่าเท่ากับ 2.0 การกระจายของประชากรกระทิงหน้าฝนใช้พื้นที่ครอบคลุม 650.3 เฮกตาร์ และหน้าแล้งใช้พื้นที่ 808.7 เฮกตาร์ โดยมีพื้นที่ 545.4 เฮกตาร์ ที่ถูกใช้ตลอดทั้งปี

จากการสำรวจพื้นที่พบกระทิงกระจายออกไปบริเวณพื้นที่เกษตรกรรมและได้ทำลายพืชเกษตร เช่น ข้าวโพดและมันสำปะหลัง ซึ่งส่วนของพืชที่ถูกกินเป็นอาหาร ได้แก่ ใบ ยอด หัว ลำต้น และต้นกล้า เป็นต้น ราษฎรมีวิธีการป้องกันกระทิงบุกทำลายพืชเกษตร เช่น การสร้างแนวรั้วไฟฟ้าตลอดแนวเขตติดต่อ จุดไฟเผาอย่างรวดเร็วเพื่อให้เกิดควันไฟ และการจุดระเบิดลูกปิงปอง ซึ่งวิธีการสุดท้ายนี้เป็นวิธีที่ได้ผลมากที่สุด การแก้ไขปัญหากระทิงกระจายตัวออกไปหากินบริเวณพื้นที่เกษตรกรรม อาจแนะนำให้จัดกิจกรรม เช่น การทำโปงเทียม จัดทำฝายกั้นน้ำ เป็นต้น จากผลการศึกษานี้เป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์กระทิงในอนาคตและบรรเทาการบุกรุกทำลายพืชเกษตรของกระทิง

ลายมือชื่อผู้ผลิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก